

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 37.014.543:331.45:005.94

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15459232>

Інтеграція цілей сталого розвитку до освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці»

Костенко Олена Михайлівна,

доктор технічних наук, професор, Полтавський державний аграрний університет, Полтава, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-5997-342X>

Прийнято: 04.05.2025 | Опубліковано: 18.05.2025

***Анотація.** У статті досліджено можливості та переваги інтеграції цілей сталого розвитку 4 «Якісна освіта» та 8.8 «Безпечні умови праці», до освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці». Обґрунтовано актуальність такого підходу в умовах соціально-політичної нестабільності, трансформацій освітньої системи, цифровізації та нових ризиків, пов'язаних із глобальними викликами. **Метою** дослідження є розкриття потенціалу освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для реалізації цілей сталого розвитку, зокрема в напрямі формування компетентностей XXI століття щодо безпеки, прав людини, трудових відносин та культури гідної праці. **Методи.** У роботі застосовано контент-аналіз освітніх програм і нормативних джерел, аналіз публікацій у науковій літературі, синтез компетентнісних моделей ЮНЕСКО, SWOT-аналіз інтеграції цілей сталого розвитку в українську освіту, порівняльний метод вивчення міжнародного досвіду. **Результати.** У дослідженні проаналізовано провідні наукові підходи, нормативно-правові документи, а також стратегічні орієнтири ЮНЕСКО та ООН щодо*

реалізації цілей сталого розвитку в освітній політиці. Окреслено потенціал навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» як платформи для формування міждисциплінарних компетентностей сталого розвитку. На основі методичних рекомендацій ЮНЕСКО адаптовано типологію компетентнісно орієнтованих завдань та розроблено авторську таблицю навчально-пізнавальних, поведінкових і соціально-емоційних результатів навчання. Здійснено SWOT-аналіз готовності освітнього середовища України до впровадження принципів сталого розвитку в зазначену освітню компоненту. Обґрунтовано доцільність оновлення освітніх стандартів, розширення навчального контенту відповідно до ціннісних орієнтирів сталого розвитку, а також проведення курсів підвищення кваліфікації для викладачів, які б охоплювали цифрові, правові та етичні аспекти безпеки. **Висновки.** Дослідження доводить, що системна інтеграція цілей сталого розвитку в освітній процес не лише підвищує якість підготовки здобувачів, а й сприяє формуванню відповідального громадянина з високим рівнем екологічної, правової та трудової культури. Результати дослідження можуть бути використані в процесі оновлення змісту вищої освіти при розробці методичних рекомендацій для викладачів та програм підвищення кваліфікації.

Ключові слова: культура безпеки, освітні компетентності, безпечне середовище, охорона праці, гідна праця, права людини, цифрова освіта.

Integration of the sustainable development goals into the educational component of «Life safety and fundamentals of occupational safety»

Olena Kostenko,

Doctor of Technical Sciences, Associate Professor, Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-5997-342X>

***Abstract.** The article explores the possibilities and benefits of integrating the Sustainable Development Goals 4 «Quality Education» and 8.8 «Safe Working Conditions», into the educational component «Life safety and fundamentals of occupational safety». The relevance of this approach in the context of socio-political instability, transformations of the educational system, digitalization and new risks associated with global challenges is substantiated. **Purpose.** The goal is to unlock the potential of the educational component «Life safety and fundamentals of occupational safety» for the implementation of the Sustainable Development Goals, in particular in the direction of forming competencies of the XXI century on safety, human rights, labor relations and a culture of decent work. **Methods.** The study uses a content analysis of curricula and regulatory sources, an analysis of publications in scientific literature, a synthesis of UNESCO competence models, a SWOT analysis of the integration of the Sustainable Development Goals into Ukrainian education, and a comparative method of studying international experience. **Results.** In the process of the study, the leading scientific approaches, regulatory documents, as well as strategic guidelines of UNESCO and the UN on the implementation of the Sustainable Development Goals in educational policy were analyzed. The potential of the discipline «Life Safety and the Basics of Labor Protection» as a platform for the formation of interdisciplinary competencies for sustainable development has been clarified. Based on the analysis of UNESCO methodological recommendations, the typology of tasks focused on the competence development of students was adapted, and the author's table of educational, cognitive, behavioral and socio-emotional learning outcomes was formed. A SWOT analysis of the readiness of the central education of Ukraine has been carried out until the principles of steel development in the designated component have been implemented. The assessment of the renewal of the standard standards, the expansion of the initial content to the central orientation of the steel development, as well as the implementation of the courses of qualification*

*qualification for the highlights, as well as the digital, legal and ethical aspects of security. **Conclusions.** The study proves that the systematic integration of the Sustainable Development Goals into the educational process not only improves the quality of training of applicants, but also contributes to the formation of a responsible citizen with a high level of environmental, legal and labor culture. Practical results can be used in the process of updating the content of higher education, in the development of methodological recommendations for teachers and advanced training programs.*

***Keywords:** education in favor of sustainable development, safety culture, competences, safe environment, labor protection, decent work, human rights, digital education.*

Постановка проблеми. У контексті зростання глобальних ризиків, військової агресії, зміни клімату та цифрової трансформації питання інтеграції принципів сталого розвитку в освітній процес набуває особливої актуальності. Безпека життєдіяльності та охорона праці виходять за межі суто нормативно-інженерної площини, охоплюючи також соціальні, правові, гуманітарні та педагогічні аспекти. Сучасна освіта має не лише надавати знання, але й формувати ціннісні орієнтири, критичне мислення, поведінкові моделі та міждисциплінарні компетентності у сферах безпеки, прав людини та гідної праці.

Зважаючи на це важливо дослідити, яким чином цілі сталого розвитку (далі – ЦСР), зокрема ЦСР 4 «Якісна освіта» та ЦСР 8.8 «Безпечні умови праці», можуть бути системно інтегровані до освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», особливо в умовах воєнного стану, цифрової нерівності, трансформацій ринку праці та необхідності адаптації національної системи освіти до викликів часу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі питання інтеграції цілей сталого розвитку в освітню сферу, зокрема в навчальні дисципліни, що стосуються безпеки життєдіяльності та охорони праці, поступово набуває дедалі більшої ваги. Аналіз наукових джерел свідчить про наявність кількох основних напрямів дослідження: компетентнісний підхід у підготовці фахівців, трансформація освіти в умовах війни, цифровізація освітнього процесу, розвиток освіти для сталого розвитку та модернізація змісту курсів із безпеки.

Зокрема, Н. М. Сердюк та Т. М. Фогель наголошують на ролі безперервної освіти як чинника конкурентоспроможності майбутніх фахівців, підкреслюючи необхідність інтеграції ціннісних і практичних компонентів у процес професійної підготовки [1]. Т. Павлиш, В. Басараб, В. Терещенко та М. Рогів досліджують динаміку цифровізації освітнього процесу в умовах воєнного стану, акцентуючи на необхідності оновлення освітніх підходів та змісту дисциплін, зокрема тих, що стосуються безпеки життєдіяльності людини [2]. В. І. Продан підкреслює актуальність перегляду освітньої політики в умовах війни, орієнтуючи її на сталий розвиток та забезпечення людського капіталу [3].

Особливу увагу якості освіти в умовах війни приділяє І. П. Ольшевський, який виокремлює проблеми доступності, адаптивності та безпеки освітнього середовища [4]. У посібнику Л. В. Мелех проаналізовано базові підходи до навчання з охорони праці [5]. О. Г. Левченко зі співавт. у своєму підручнику висвітлюють багатогалузевий підхід до безпеки життєдіяльності, що закладає основу для інтеграції змістових ліній ЦСР [6].

У контексті глобалізації освіти К. Ходаковська та П. Пузирьова наголошують на необхідності модернізації підходів до навчання з метою подолання сучасних екологічних, цифрових та соціальних викликів [7]. Т. Г. Прохоренко зазначає, що глобалізація освіти вимагає гармонізації

навчальних цілей із завданнями сталого розвитку, зокрема формування культури безпеки [8].

Інноваційні технології в освітньому середовищі, на думку В. М. Гапонової, повинні поєднувати не лише цифрові інструменти, а й концептуальні зміни в педагогічному змісті, а саме завдання сталого розвитку, етичний аспект та відповідальне ставлення до праці [9]. В. Луговий зі співавт. акцентують на «відкритій науці» як частині інституційного розвитку закладів вищої освіти (ЗВО) в повоєнний період, що передбачає інтеграцію глобальних викликів у систему освіти [10]. Значущим є внесок І. О. Пальшкової зі співавт., які у своїй монографії демонструють можливості впровадження інноваційних технологій у підготовку здобувачів педагогічних закладів вищої освіти [11]. Н. Внукова та Г. Сотська аналізують нову педагогічну парадигму для досягнення Цілей сталого розвитку до 2030 року, розглядаючи освіту як інструмент трансформації суспільства [12].

Аналіз засвідчує, що попри наявність значного наукового інтересу до питань модернізації освіти, цілісні дослідження щодо інтеграції саме ЦСР 4 та 8.8 у курс «Безпека життєдіяльності та охорона праці» залишаються фрагментарними. Потенціал цієї освітньої компоненти як майданчика для формування відповідального ставлення до прав працівників, етики праці та культури безпеки розкрито недостатньо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність низки досліджень, присвячених підготовці фахівців у сфері безпеки праці, залишається недостатньо вивченою проблема цілісної інтеграції цілей сталого розвитку до освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», зокрема дефіцит прикладних методичних моделей, які б синтезували засадничі принципи сталого розвитку, практики правової грамотності, цифрові компетентності та культуру безпечної поведінки в єдину систему підготовки здобувачів. Хоча наявні численні дослідження,

присвячені як концепції збалансованого розвитку, так і підготовці фахівців із питань охорони праці, комплексна розробка можливостей впровадження глобальних орієнтирів у зміст освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» потребує подальшого вивчення. Зокрема, відчувається нагальна потреба в прикладних методичних рішеннях, що системно поєднували б ціннісні засади сталого розвитку, елементи правової грамотності, цифрову обізнаність і культуру безпечної поведінки в єдиний системний підхід до підготовки здобувачів освіти. Відсутні також чіткі індикатори, за якими можна було б оцінювати рівень такої інтеграції в освітніх програмах, стандартах та освітньому середовищі. Не повною мірою досліджено можливості адаптації міжнародних підходів (ЮНЕСКО, ILO, EU) до українського контексту, зокрема в умовах обмеженого ресурсного забезпечення, гібридного формату навчання, соціальних і безпекових загроз.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Стаття має на меті науково обґрунтувати доцільність та можливості інтеграції цілей сталого розвитку (ЦСР 4 і 8.8) до освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», а також окреслити педагогічні, методичні та компетентнісні передумови для цього процесу.

У межах поставленої мети передбачено реалізацію таких завдань:

- проаналізувати сучасні наукові підходи та нормативні документи щодо впровадження цілей сталого розвитку в освітню політику;
- виявити потенціал дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» як платформи для формування міждисциплінарних компетентностей сталого розвитку;
- адаптувати рекомендації ЮНЕСКО до навчального курсу з безпеки життєдіяльності;
- здійснити SWOT-аналіз освітнього середовища в Україні щодо готовності до імплементації відповідних цілей сталого розвитку;

– запропонувати перспективні напрями імплементації цінностей сталого розвитку в національні освітні стандарти та програми підвищення кваліфікації викладачів.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах воєнного стану та цифрової трансформації освіти питання безпеки виходить за межі суто технічного розуміння, охоплюючи гуманітарні, правові та соціальні виміри. Оскільки сучасні ризики є міждисциплінарними за своєю природою, освітній процес потребує комплексного підходу до їхнього розгляду. Це актуалізує необхідність формування відповідних компетентностей і вдосконалення внутрішньої системи якості освіти відповідно до чинного законодавства (ч. 2 ст. 41 Закону України «Про освіту») [13].

Попри складні обставини, пов'язані з пандемічними обмеженнями, в освітньому середовищі України спостерігаються позитивні зрушення в цифровізації. Формат дистанційного та змішаного навчання стимулював активне впровадження цифрових платформ, що стало важливим кроком для адаптації освіти до викликів часу [2, с. 107]. Варто зазначити, що в умовах війни одним із важливих напрямів освітньої політики є посилення психологічної підтримки учасників освітнього процесу, зокрема постраждалих від бойових дій. Пріоритетним залишається також інноваційний розвиток освітнього середовища [3, с. 3].

У системі забезпечення якості вищої освіти важливу роль відіграє впровадження цифрових інструментів управління, адаптація змісту навчання до умов воєнного часу та викликів сталого розвитку. Особливо актуальним є міждисциплінарний підхід у дисциплінах безпекового спрямування, які мають потенціал інтеграції гуманітарних, правових та технічних компонентів задля формування відповідального ставлення до праці, прав людини та культури безпечної поведінки [4, с. 219]. Аналіз наукової літератури показав, що порушення екологічної рівноваги, зростання кількості техногенних

катастроф, загрози життю та здоров'ю працівників в умовах нестабільної економіки – усе це вимагає формування нової культури безпечної поведінки, яка має стати невіддільною частиною освітнього процесу. За таких обставин освітня компонента «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» повинна не лише передавати базові знання, а й сприяти формуванню цінностей сталого розвитку, правової обізнаності та навичок відповідальної поведінки [5].

Активізація глобалізаційних процесів у сучасному світі зумовлює потребу в об'єднанні зусиль різних країн для подолання спільних соціальних, наукових та економічних викликів. Освітня сфера все більше інтегрується у світовий простір, формуючи єдину комунікаційну, інформаційну та ціннісну платформу, що сприяє гармонізації підходів до сталого розвитку [7].

У цьому контексті інституційна підтримка міжнародних організацій, розвиток EdTech та адаптивних форматів навчання посилюють спроможність освіти реагувати на виклики нестабільного світу. Освітня компонента «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» набуває стратегічного значення як елемент формування глобальної компетентності й соціальної відповідальності майбутніх фахівців [8, с. 4].

Таким чином, трансформація вищої освіти в Україні відбувається в умовах відмови від уніфікованих, адміністративно зорієнтованих підходів та орієнтації на інноваційність, міждисциплінарність і ціннісний аспект навчання. Освітній процес дедалі частіше зосереджується на розвитку життєвих і професійних компетентностей, що відповідають сучасним викликам. Це зумовлює необхідність комплексного управління змінами та впровадження освітніх моделей, що поєднують підтримку інновацій, переосмислення педагогічного досвіду та інтеграцію психолого-педагогічних підходів. У цьому контексті курс «Безпека життєдіяльності та основи

охорони праці» розглядається як платформа для формування свідомого ставлення до безпеки, трудових прав і цінностей сталого розвитку [9, с. 80].

Зазначимо, що розвиток відкритої науки супроводжується формуванням сучасної наукової інфраструктури, що забезпечує вільний доступ до результатів досліджень, аналітику впливу та об'єктивне оцінювання наукової діяльності. Такі системи поєднують доступність знань із механізмами формування наукової репутації та сприяють підвищенню прозорості у сфері освітньої політики [10].

У вересні 2015 року під час 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт зі сталого розвитку, підсумковим документом якого став глобальний порядок денний «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». Цей документ закріпив 17 ЦСР та 169 відповідних завдань як дорожню карту для вирішення найгостріших соціальних, економічних та екологічних викликів сучасності [3].

Національний контекст України також було адаптовано до глобального порядку денного. У грудні 2020 року Кабінет Міністрів України вніс зміни до Регламенту Кабінету Міністрів, якими було офіційно закріплено обов'язковість врахування ЦСР у процесі формування та реалізації державної політики [4].

У липні 2020 року Україна представила перший Добровільний національний огляд прогресу в досягненні ЦСР на Політичному форумі високого рівня зі сталого розвитку під егідою Економічної і соціальної ради ООН, що стало важливим кроком у глобальній звітності перед світовою спільнотою [5]. У 2021 році в нашій державі запроваджено систему постійного моніторингу індикаторів досягнення ЦСР, що дає змогу оперативно відстежувати прогрес та виявляти проблемні зони реалізації цілей [6].

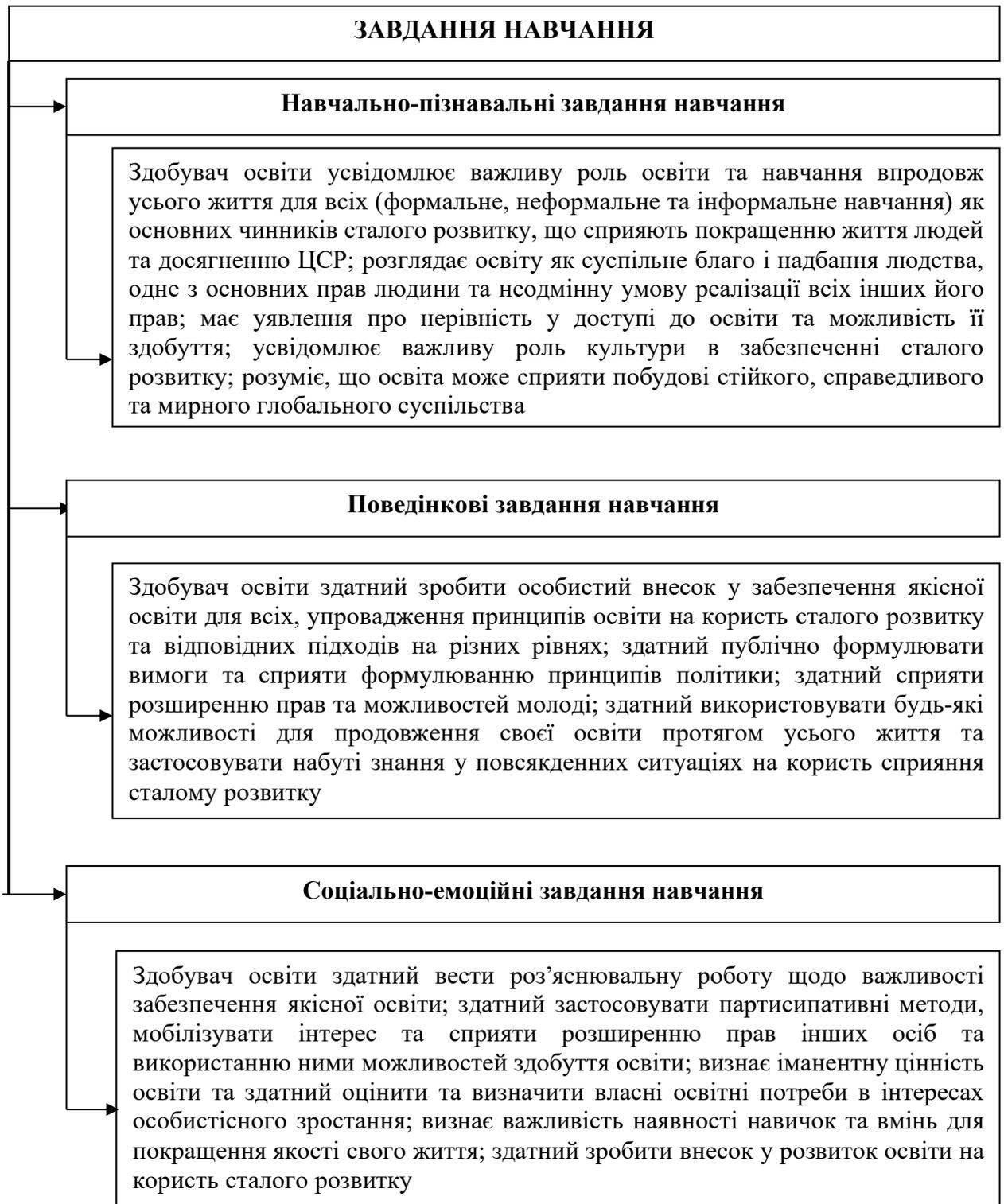
Дослідження показало, що з початком повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України постала необхідність перегляду локальних пріоритетів та адаптації системи індикаторів до нових безпекових, соціальних та економічних умов. У зв'язку з цим особливого значення набуває актуалізація освітнього складника реалізації ЦСР в Україні.

Сьогодні освіта відіграє важливу роль у формуванні фахівців, здатних працювати відповідально, безпечно й у дусі сталого розвитку. Компетентнісний підхід передбачає інтеграцію гуманітарних, етичних і професійних компонентів, зокрема через курси з безпеки життєдіяльності та охорони праці, які виступають майданчиком для реалізації ЦСР 8.8. [14, с. 44]. В умовах глибоких трансформаційних змін, спричинених збройною агресією, Україна продовжує зміцнювати свою освітню систему як фундаментальний інструмент відновлення, сталого розвитку й формування безпечного соціально-економічного середовища [15]. Сучасна українська система освіти демонструє високу адаптивність до кризових умов, упроваджуючи цифрові технології, дистанційне навчання та міжнародні ініціативи. З початком повномасштабної війни освітня політика орієнтується на збереження людського потенціалу, що узгоджується з глобальними цілями сталого розвитку [16].

«Освіта на користь сталого розвитку» визнається безпосереднім компонентом ЦСР 4 і має розглядатися не лише як педагогічна інновація, а як основа для довгострокової трансформації соціально-економічної моделі. Зважаючи на це доцільним є аналіз пропонованих ЮНЕСКО освітніх цілей, що охоплюють когнітивну, поведінкову та соціально-емоційну сфери (рис. 1), а також тематичний контент за ЦСР 4, зокрема права людини, рівний доступ, розвиток цифрових компетентностей і навичок XXI століття.

Рисунок 1

Завдання навчання з ЦСР 4 «Якісна освіта»

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованого матеріалу

Таким чином, інтеграція принципів сталого розвитку в освітні курси, зокрема з безпеки життєдіяльності та охорони праці, має не лише виховне чи пізнавальне значення, а й виконує системну функцію: формує майбутнє покоління громадян, здатних до усвідомленого впливу на соціальні, екологічні та економічні процеси. Це відкриває нові можливості для формування інституційної культури відповідального лідерства у сфері праці, управління ризиками та соціальної стійкості.

Враховуючи стратегічну важливість безпеки як основної потреби людства, освітні компоненти, орієнтовані на розвиток культури безпечної поведінки, правової обізнаності та відповідального ставлення до праці, повинні трансформуватися відповідно до глобального порядку денного. Особливої актуальності це набуває в контексті воєнних дій, загроз для людського капіталу та потреби підготувати молодь до активної участі у відбудові держави [17].

Представлені дослідження дають змогу структуровано оцінити ступінь інтеграції ЦСР у зміст навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці». Освітні компоненти, що формують безпекову свідомість та культуру праці, мають значний потенціал для впровадження ціннісних установок сталого розвитку. Одним з ефективних інструментів такої інтеграції є узгодження освітніх результатів із конкретними цілями сталого розвитку, зокрема ЦСР 4 «Якісна освіта» та 8.8 «Безпечні умови праці для всіх». У табл. 1 представлено приклади можливого освітнього наповнення курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці» з урахуванням зазначених цілей, що дає змогу зробити навчання більш прикладним, компетентнісним та орієнтованим на глобальні виклики.

Таблиця 1

Відображення ЦСР в освітній компоненті «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» (на прикладі ЦСР 4 і 8.8)

Ціль сталого розвитку	Освітній акцент	Приклади реалізації в навчальному курсі
ЦСР 4. Якісна освіта	Підвищення обізнаності щодо сталого розвитку, розвиток критичного мислення, компетентності XXI століття	Вивчення модулів з екологічної, соціальної, цифрової безпеки; самостійні проекти щодо вирішення локальних ризиків
4.3. Рівний доступ до професійної освіти	Внесення тем рівного доступу до безпечних умов праці та професійної самореалізації	Обговорення кейсів дискримінації за статтю / інвалідністю в контексті охорони праці
4.7. Освіта для сталого розвитку	Навчання навичок і установок відповідального ставлення до безпеки як аспекту сталого способу життя	Розробка здобувачами освіти правил «культури безпеки» в освітньому середовищі
ЦСР 8. Гідна праця та економічне зростання	Розуміння трудових прав, гігієни праці, відповідальності роботодавця	Практичні завдання з оцінювання ризиків на робочому місці, вивчення Кодексу законів про працю України
8.8. Безпечні умови праці для всіх	Сприяння формуванню навичок дотримання безпеки праці та правового захисту	Імітація перевірки умов праці (моделювання ситуації виробничого контролю)

Джерело: сформовано автором

Очевидно, що зміст навчального курсу може стати не лише інструментом інформування здобувачів освіти, а й платформою для виховання у них цінностей відповідального громадянина. Зокрема, акцент на рівному доступі до безпечного навчання, формуванні культури праці, здатності оцінювати ризики й дотримуватись трудових прав формує новий формат освіти, орієнтованої на життєву безпеку як аспект сталого способу життя. Інтеграція ЦСР до освітньої компоненти потребує не лише зміни змістового наповнення навчальних курсів, а й переосмислення очікуваних результатів навчання через призму компетентнісного підходу. Це особливо

важливо в курсах, що формують навички безпечної поведінки, правову обізнаність і соціальну відповідальність. З урахуванням рекомендацій ЮНЕСКО адаптовано очікувані результати навчання курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці» за трьома основними типами завдань: навчально-пізнавальні, поведінкові та соціально-емоційні. Такий підхід дає змогу сформувати в здобувачів освіти не лише знання, а й практичні навички та ціннісні орієнтири, необхідні для реалізації принципів сталого розвитку в реальному житті. Компетентнісний потенціал курсу «Безпека життєдіяльності» в контексті реалізації Цілей сталого розвитку відображено в табл. 2.

Таблиця 2

Компетентнісний потенціал курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці» в контексті реалізації ЦСР

Тип навчальних завдань	Очікувані результати навчання
Навчально-пізнавальні	Усвідомлення безпеки як фундаментального складника сталого розвитку Розуміння впливу глобальних загроз (війни, кліматичні кризи) на безпеку життєдіяльності
Поведінкові	Здатність формувати безпечне середовище в групі, колективі Активна позиція щодо запобігання порушення вимог безпеки та прав працівників
Соціально-емоційні	Емпатія до вразливих груп, здатність підтримати інших у надзвичайних ситуаціях Наголошення на значенні освіти як ресурсу для безпеки й гідного життя

Джерело: сформовано автором

Компетентнісний потенціал курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці» демонструє міждисциплінарний підхід до підготовки здобувачів освіти, що охоплює навчально-пізнавальну, поведінкову та соціально-емоційну сфери. Така його структура відповідає методичним підходам ЮНЕСКО до формування компетентностей сталого розвитку [16]. З огляду

на це чітко формульовано очікувані результати навчання, які можна легко трансформувати в освітні модулі, тести чи практичні кейси.

У контексті дослідження SWOT-аналіз дає змогу поєднати аналіз освітнього контенту з реальними можливостями трансформації курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці» відповідно до ЦСР. Такий підхід дає змогу виявити недостатньо розкриті аспекти, зокрема відсутність методичних індикаторів ефективності, інтеграції ціннісної парадигми, цифрових інструментів. Також SWOT-аналіз підкреслює важливість методичної трансформації курсу через компетентнісний і партисипативний підхід. Результати оцінювання можуть слугувати основою для обґрунтування рекомендацій для оновлення програм, підвищення кваліфікації викладачів, залучення цифрових платформ (табл. 3).

Таблиця 3

SWOT-аналіз інтеграції цілей сталого розвитку до освітньої компоненти «Безпека життєдіяльності та охорона праці» в Україні

S (Strengths) – Сильні сторони	W (Weaknesses) – Слабкі сторони
Наявність нормативної бази щодо безпеки праці та освіти для сталого розвитку	Застарілі підходи у викладанні, орієнтовані лише на формальні знання та нормативи
Внесення тем з охорони праці у більшість навчальних програм ЗВО	Відсутність цілісної інтегрованої методики, що поєднує ЦСР, безпеку, етику, культуру праці
Забезпечення можливості використання міжнародних кейсів (ЮНЕСКО, ЄС, ІЛО)	Низька цифрова інтегрованість курсів, слабка візуалізація ризиків / наслідків
Підтримка розвитку компетентностей XXI століття (критичне мислення, відповідальність, комунікація)	Відсутність індикаторів оцінки рівня інтеграції ЦСР в освітній процес
O (Opportunities) – Можливості	T (Threats) – Загрози
Упровадження практично орієнтованих завдань (аудит ризиків, кейс-методи, STEM-проекти)	Опір змінам консервативної частини академічного середовища
Розробка міждисциплінарних курсів: «Безпечне середовище + права людини + сталий розвиток»	Недостатній рівень цифрової грамотності у частини викладачів

Участь України у європейських програмах (Erasmus+, Horizon Europe, Green Deal)	Війна та обмежене фінансування освіти ускладнюють модернізацію навчального контенту
Використання EdTech-платформ для моделювання ризиків, інцидентів, інтерактивного навчання	Недовіра до нових форматів навчання та низька мотивація в здобувачів освіти непрофільних спеціальностей

Джерело: сформовано автором на основі опрацьованої літератури

Таким чином, SWOT-аналіз дає змогу виявити як внутрішні резерви освітньої системи України в упровадженні ЦСР в навчальні курси, так і системні бар'єри, що гальмують цей процес. Важливо, що серед сильних сторін вказано наявність законодавчих основ, інституційної підтримки, можливість інтеграції міжнародного досвіду. Натомість серед загроз варто звернути увагу на консерватизм академічного середовища, відсутність цифрової інтеграції та ресурсні обмеження, спричинені війною. Цей аналіз підкреслює потребу в системному оновленні педагогічного інструмента.

Загалом, дослідження є методичним та аналітичним інструментом для вищої освіти, спрямованим на виконання міжнародних зобов'язань України у сфері сталого розвитку та гідної праці. Вони можуть бути корисними не лише в межах вивчення академічних курсів, але й для розроблення внутрішніх стандартів якості освітніх програм, спрямованих на формування свідомого, відповідального й безпечного суспільства.

Висновки. Дослідження підтверджує актуальність упровадження цілей сталого розвитку до освітньої компоненти з безпеки життєдіяльності та охорони праці як одного з чинників формування сучасної культури безпечної поведінки. На основі аналізу міжнародного досвіду, нормативних документів та SWOT-аналізу окреслено основні бар'єри та можливості такої інтеграції. Визначено, що реалізація ЦСР 4 і 8.8 в освітньому процесі сприяє вихованню відповідальних громадян і створенню безпечного трудового середовища.

Запропоновано методичні підходи, які передбачають оновлення змісту курсів «Безпека життєдіяльності та охорона праці», внесення кейсів, індикаторів оцінки освітнього впливу, упровадження цифрових ресурсів, застосування партисипативних методів. З урахуванням потреб воєнного часу, викликів диджиталізації та інтеграційних процесів України в європейський простір така трансформація освітнього змісту є не лише актуальною, а й стратегічно необхідною.

Перспективним напрямом є імплементація викладених підходів до системи стандартів вищої освіти та програм підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників. Інтеграція ЦСР 4 та 8.8 в освітню політику на рівні держави сприятиме формуванню цілісної компетентнісної моделі випускника, здатного діяти відповідально у сфері безпеки, праці та сталого розвитку. У цьому контексті доцільним є оновлення навчальних планів, розробка інтегрованих курсів, а також розширення цифрових інструментів у навчанні, моделюванні ризиків і правової грамотності. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на розробці інструментів оцінювання цифрової безпеки, емоційної безпеки в освіті та моніторингу якості реалізації ЦСР у змісті профільних освітніх програм.

Список використаних джерел

1. Сердюк Н.М., Фогель Т.М. Безперервна освіта як чинник конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. №70 (3). С. 67-71. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.70-3.12>.

2. Павлиш Т., Басараб В., Терещенко В., Рогів М. Цифровізація освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. *Освітні обрії*. 2023. № 1(56). URL:

<https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/view/7090/7336> (дата звернення: 28.03.2025).

3. Продан В. І. Пріоритети освітньої політики в умовах війни. *Право в умовах війни: пріоритети, завдання, функції*: матеріали міжнародного круглого столу, м. Ужгород, 14 жовтня 2022 р. Ужгород, 2022. С. 1-4. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/35903/1/%d0%92%d0%be%d0%b9%d1%82%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%87.pdf> (дата звернення: 28.03.2025).

4. Ольшевський І. П. Якість освіти під час війни: актуальні проблеми та шляхи вирішення. *Цілі сталого розвитку в аспекті зміцнення національного та міжнародного правопорядку*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя-Львів-Одеса-Ужгород-Харків-Чернівці, 27 жовт. 2023 р.). Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2023. С. 217-221. URL: https://law.karazin.ua/resources/doks2021/nauka/repositary/Konferentsiia_27-10-2023_Zbirka_tez_oryhinal-maket.pdf (дата звернення: 28.03.2025).

5. Мелех Л. В. Безпека життєдіяльності та охорона праці : навч. посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2022. 219 с.

6. Левченко О. Г., Землянська О. В., Праховнік Н. А., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності та цивільний захист: підручник для студ. спеціальностей з природничих, соціально-гуманітарних наук та інженерно-комунікаційних технологій. КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 267 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/07b44994-8442-45cb-afbd-489e8325d23a/content> (дата звернення: 28.03.2025).

7. Ходаковська К., Пузирьова П. Проблеми та перспективи вищої освіти в умовах глобалізації. 2020. С. 174-177. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/16920/1/PIONBUG_2020_P174-177.pdf (дата звернення: 28.03.2025).

8. Прохоренко Т. Г. Глобалізація освіти та її наслідки. *Академічні візії* 2025. №39. С. 1-10. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14882099>.

9. Гапонова В. М. Інноваційні технології модернізації освітнього середовища сучасного закладу вищої освіти. *Формування сучасного освітнього середовища: теорія і практика* : матеріали міжвузівської наук.-практ.конф. Ірпінь, 2020. С. 70-81.

10. Луговий В., Драч І., Петроє О., та ін. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду з підвищення дослідницької спроможності університетів України в умовах війни та повоєнного відновлення у контексті імплементації концепції «Відкрита наука»: препринт (аналітичні матеріали). Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 147 с. DOI: <https://doi.org/10.31874/978-617-7644-57-5-2022>.

11. Пальшкова І. О., Балакірєва В. А., Богданова І. М., та ін. Інноваційні технології у підготовці студентів педагогічних ЗВО: монографія. Одеса. 2021. 405 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/12832/1/Innovative%20technologies%20in%20student%20training.pdf> (дата звернення: 28.03.2025).

12. Внукова Н., Сотська Г. Трансформація освіти для досягнення цілей сталого розвитку – 2030: нова педагогічна парадигма. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. 2023. №7. С. 7-24. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(7\).2023.7-21](https://doi.org/10.35387/ucj.1(7).2023.7-21).

13. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 28.03.2025).

14. Грень Л.М., Грибко О.В., Чеботарьов М.К. Соціальні аспекти сталого розвитку в суспільстві змін: практична складова. *Постметодика*. 2024. № 2. С. 42-48. URL: <https://ed.pano.pl.ua/handle/022518134/1868> (дата звернення: 28.03.2025).

15. Сороківської О.А. Трансформація бізнесу для сталого майбутнього: дослідження, цифровізація та інновації: монографія. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А., 2024. 593 с. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/46506> (дата звернення: 28.03.2025).

16. Мелеганич Г. Освітні пріоритети в цілях сталого розвитку ООН до 2030 року: досвід України. *Міжнародний науковий вісник*. 2022. №1-2. С. 92-100. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/57875> (дата звернення: 28.03.2025).

17. Нічуговська Л. І., Ніколенко Л. М. Інноваційна педагогічна діяльність як чинник формування життєтворчої компетентності здобувача освіти: моногр. / уклад. А. О. Криворотько. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2022. 484 с.